N.F.S. Grundtvig "Vor Kirke-Lære om den Hellige Skrift"

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.15, november 2019

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket,* 1834 (SJ: 543)

Teksten er etableret af Vanja Thaulow
Punktkommentarer, indledning og tekstredegørelse er skrevet af Vanja Thaulow, redigeret af Else Riisager og Kirsten Vad

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning ph.d. Jens Rasmussen

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2026

|[A:865]

Vor Kirke-Lære om den Hellige Skrift.

Den Protestantiske Kirkes Princip, siger Professor *Clausen* (M. f. L. VI. II.), er først da fuldstændig udtrykt, naar den Bestemmelse tilføies om Skriftfortolkningen, at den øverste Fortolknings-Regel maa søges i Skriften selv eller at Skriften skal være sin egen Fortolker, saa enhver Fortolkning, som underordner Skriften en fra den forskiellig Autoritet, er *udelukt* som *uforenelig* med *vor Kirkes* Princip.

Dette er nu vist nok en underlig Tale, især af en saa rationalistisk Theolog, som ovenikiøbet selv har paastaaet, at i Skriften kan Sætninger som *udelukke* hinanden godt *forenes,* men om slige Ting har jeg tit nok forlangt Oplysning hos Professoren, til at vide, det er omsonst, saa jeg maa nøies med min egen, der i dette Stykke er, at Man ligesaa godt kunde kalde *Skriften* |[A:866]*sin egen Læser* som sin egen Fortolker, da det er ligevist, at den aldrig kan eller vil giøre sig giældende, uden forsaavidt levende Mennesker læse og fortolke den med de Øine og den Forstand, de har, samt at den Taler-Blomst (Rhetor-Floskel) at *Bibelen* har baade *Ret* og *Evne* til at *fortolke sig selv,* altid, som Grund-Sætning har ført og maa føre til de ukiærligste Domme, da enhver Skriftklog med det Princip

nødvendig maa finde, at *hans* Fortolkning er *Skriftens egen* og enhver Anden slem Fordreielse.

Hvad nu imidlertid Professoren mener, for det Første, *udelukkes* ved hin fuldstændige Fortolknings-Regel, er det Samme, som han fordum meende at kunne udelukke ved den *Troes-Bekiendelse,* han vilde have Præsterne foreskrevet, at *Skriften* er den *ene* guddommelige *Troesnorm,* altsaa Paastanden om et *levende, et mundtlig* overleveret *Ord,* en Paastand der, efter hans Mening skal være reen *catholsk* og |A:867blandt os Protestanter et *Frafald* fra den evangeliske Grund-Sætning.

Herom nytter det nu vel heller ikke at strides med Professoren, og giøres ei heller behov, da han jo *ikke* ved sin "*Protestantiske Kirke*" vil have forstaaet enten den *Historisk Christne* Kirke, som han overlader *Catholikerne,* eller den *Stats-Kirke,* som er ham noget Juridisk, han i sin Theologi aldeles abstraherer fra, saa *hans* Protestantiske Kirke, hvoraf han vil have Paastanden om det *levende* Ord, som Regelen for det *Døde,* udelukt, er aabenbar kun hans eget Ideal, som han ovenikiøbet selv ikke troer "som Sagerne nu staaer" at kunne realisere. Men denne Kundskab er ikke i Alle, og naar den bekiendte Professor saa rask og idelig paastaaer, at det er *vor Kirkes* Princip, at Troen skal ene og alene udledes af Bibelen, saa al Modsigelse er et *Frafald,* der *udelukker,* da er det intet Under, at mangen *Discipel* selv om han blev Magister, i sin Eenfoldighed tænker: altsaa er dog Pastor Grundtvig, som er kommet frem med den gruelige Paastand, aabenbar en *Apostat* fra *vor Kirke* og maa betragtes som udelukt.

Ogsaa dette er mig nu vist nok, *videnskabelig* talt, aldeles ligegyldigt; thi saalænge Man ikke sætter andet end *vilkaarlige Paastande,* under Navn af Kirke-Principer, *mod* mine *Grunde* for den klare Sandhed: at *ethvert Kirke-Samfunds Troes-Bekiendelse er,* uden videre Spørgsmaal, *dets eneste Troes-Regel,* saalænge var det latterligt af mig at ville bevise, jeg ikke er giendrevet. *Præstelig* og *Borgerlig* er det derimod en ganske anden Sag; thi Borgerlig er det mig ikke tilladt at *være* en Apostat fra *vor Kirke,* og Præstelig maatte jeg tabe endnu mere ved paa Skrømt at holde mig til den, end om jeg aabenlyst vendte den Ryggen. Derfor maa jeg oplyse, at naar Man behandler min Paastand om *Troes-Bekiendelsen* som et Frafald fra "*vor* Kirke," da |A:868kan derved hverken menes den *Christne Kirke* hos os, eller den *Danske Stats-Kirke,* men kun en vis Idealsk Kirke-Form, som nogle Theologer har for dem selv og som altsaa er *deres* men *ikke vores.*

Alle mine Danske Med-Christne veed nemlig, at der hverken ved *Daaben* eller *Confirmationen* afkræves os nogensomhelst Forpligtelse i Henseende til den Hellige Skrift, men at derimod *Troes-Bekiendelsen* affordres os ubetinget, uden Spørgsmaal om, *enten* den findes i Skriften *eller ikke,* og heraf følger jo aabenbar, at som Medlemmer af det Christne *Kirke-Samfund* hos os har vi Lov til paa eget Ansvar at betragte og forstaae Skriften som vi synes,

naar vi kun *ikke* derved *modsige* vor *Troes-Bekiendelse* eller rygge vor *Daabs-Pagt*.

Det er altsaa kun *som Lærere i Kirken* vi har Forpligtelser i Henseende til *Skriften,* og kunde vi nu ikke blive Lærere uden at forpligte os til en Betragtning og Behandling af Skriften, der modsagde vor Troes-Bekiendelse og giorde vor Daabs-Pagt ugyldig, da var vor Kirke et Huus, splidagtigt med sig selv, der umuelig kunde bestaae: thi da kunde jo ingen Medlem af Kirke-Samfundet blive Lærer i Menigheden og ingen Lærer være Medlem af Kirke-Samfundet. Alle mine Med-Lærere i Danmark burde imidlertid vide, det er langt fra, at *vor Kirke* befinder sig i en saadan Selv-Modsigelse; thi hvad enten vi betragte de Vilkaar, hvorunder vi indvies til *Ordets Tienere,* eller dem, hvorunder vi indsættes til *Embeds-Mænd,* da er deri ikke det Mindste, der fører til en anden *Troes-Regel,* end den vor *Troes-Bekiendelse* er, end sige da til at *udelukke denne vor eneste Troes-Regel.*

Ved Indvielsen love vi nemlig vor Biskop "at prædike Guds Ord reent og puurt, *ligesom det findes* i de Prophetiske og Apostoliske Skrifter" og som *Statens Geistlige Embeds-Mænd* love vi troelig at indprænte vore Tilhørere |A:869den Himmelske Lærdom efter de Prophetiske og Apostoliske Skrifter og den Danske Kirkes Symboliske Bøger.

Her er, som Man seer, ikke paa fjerneste Maade Tale om nogen *Troes-Regel* men kun om en *Lære-Forskrift,* med mindre det skulde findes enten i de Prophetiske og Apostoliske Skrifter eller i vore Symboliske Bøger, at noget Andet end vor Troes-Bekiendelse skulde være vor eneste Troes-Regel, i hvilket Tilfælde vor Kirkes Selv-Modsigelse dog maatte antages for uvitterlig, da en Kirke i Livet ei har anden Troes-Regel, end den *eneste Troes-Bekiendelse,* den giennem Lærerne affordrer alle sine Medlemmer.

Nu har jeg imidlertid i en Række af Aar temmelig flittig læst især de *Apostoliske* Skrifter, som ene kunde give Oplysning om *Troes-Regelen* i den *Christne Kirke,* men har aldrig engang kunnet finde Spor af nogen Anden, end vor mundtlige Troes-Bekiendelse, og selv i vore Symboliske Bøger, (Luthers Catechismus og den Augsburgske Confession) har jeg forgiæves ledt om et Ord, der kunde berettige enten Magistre eller Professorer til at bebreide mig mindste Afvigelse fra de Forskrifter, jeg enten som luthersk-christelig Præst eller som Statens Embedsmand skulde lære efter. Tvertimod er jeg overbeviist om, at dersom Efter-Slægten skulde faae at vide, der var udkommet "et luthersk-christeligt" Strids-Skrift mod *N. F. S. Grundtvig,* da vilde den antage det for en Spas, der, hvis den ikke meget vittig persiflerede Hyper-Orthodoxen, var yderlig flau; men da jeg selv i lang Tid har sammenblandet Begreberne om Ord og Skrift saavelsom om *Troes-Regel* og *Lære-Forskrift,* maa jeg finde det meget naturligt, at Man videnskabelig bestrider den skarpe Adskillelse, jeg nu giør, naar Man blot vil huske, at min Apostase ene og alene giælder en *Skole-Mening,* jeg

har deelt med andre Skrift-Kloge, men hverken nogen *Troes-Artikel,* jeg har havt tilfælles med mine Med-Christne, eller nogen *Lærdom,* jeg |A:870enten som Præst eller Embeds-Mand har lovet at føre.

Med *vor* Kirke, baade reen christelig og dansk-luthersk taget, er jeg endnu ligesaa enig om den *Hellige Skrift,* som i al min Præste-Tid, altsaa ikke blot langt anderledes enig end Professor Clausen, men saa enig som Nogen vel kan være det, i det jeg uden al Forbeholdenhed antager den *Prophetiske* og *Apostoliske* Skrift for en lydesløs Beskrivelse af *Guds Ord* og for brugbar og nyttig til Alt, hvad den efter sit eget Vidnesbyrd skal bruges og kan være nyttig til, og da fremfor Alt til en Prøve-Steen og Maale-Stok i Lærdommen for de *Christne;* men med de *Skrift-Kloge* i den *Protestantiske Skole* er jeg blevet omtrent ligesaa uenig om Skriften, som med dem i den *Romerske,* fordi jeg indseer og trøster mig til at bevise, at de omtrent lige lidt kan forsvare deres Paastande. Begge Theologiske Skoler fattes nemlig et *levende Kirke-Begreb,* hvoraf nødvendig følger, at de enten intet *levende* Kirke-Samfund har for Øie, eller at Begrebet slet ikke passer til Tingen, og skiøndt det sidste Onde, som blev vores Deel, unægtelig som det *Mindste* er at foretrække, saa er det dog visselig ei værdt at holde paa, men naar jeg kan opstille og gjennemføre et *levende Kirke-Begreb,* der svarer til det *levende Kirke-Samfund,* der har været og endnu er, hvor Man har *Luthers Tro,* da er jeg som Ordets Tjener hos os forpligtet dertil. Kan Nogen vise mig hvorledes en *Bog,* var den end bogstavelig skrevet med Guds egen Finger, kan komme ind i *Begrebet* om et *levende Troes-Samfund,* da har jeg vist nok tabt, men kun fordi det da maa klare sig, at *Liv* og *Død* i *aandelig* Forstand langtfra at være hinanden modsatte, kiærlig sammensmelte, og i saa Fald var al vor Gierning som *Ordets* Tienere aldeles overflødig.

Dersom jeg imidlertid enten udelukde *Lære-Standen* af Kirke-Begrebet eller nægtede at den *Hellige Skrift* reen christelig talt, |A:871ikke blot er *Theologiens* Princip, men den eneste gyldige *Lære-Forskrift,* da kunde man finde, der var i det mindste noget Forvirret i min Tanke-Gang, men nu, da Skiellet, jeg sætter mellem Kirke og Skole, ei berøver Skriften det mindste af sin Gyldighed eller Virke-Kreds og Uundværlighed, men viser os Kirken som de Troendes Samfund og sætter Skolen i Frihed paa christelig Grund, nu kan jeg nok forstaae, det maa være dem yderst ubehageligt, som haabede at begrave Kirken i Skole-Støvet; men *mine Troes-Forvandte* burde dog nok ønske, det kunde lykkes saaledes at sætte en Dæmning baade for Tidens Strøm og Kiætter-Mageriet. Dog det blive deres Sag, og jeg vedbliver naturligviis, under alle Omstændigheder, at ansee dem for Med-Christne, der vil blive ved den samme Daabs-Pagt som jeg, *hvorpaa* de saa end grunde dens Gyldighed, og vedbliver at erklære dem for ægte Lærere i den Dansk-Lutherske Kirke, som finde den Augsburgske Confessions Hoved-Lærdomme i Skriften, *hvordan* de saa end beskrive deres

Fortolknings-Regel; thi kun om *Troen* og *Lærdommen,* ingenlunde om *Methoden* at udlede, forbinde og forsvare dem paa, maa det være os christelig og præstelig at giøre, og da jeg seer Grændse-Linien draget med *objektiv* Gyldighed saavel mellem Tro og Theologie, som mellem Hoved- og Side-Lærdommene, tillader ikke engang min videnskabelige Standpunkt mig at giengielde mine Troes-Forvandtes Ubillighed. Saalangt er jeg fra at ville paanøde Nogen min Betragtning af Kirkens Forhold til Skriften, men anbefale den maa jeg nødvendig paa det Varmeste, da jeg har overbeviist mig om, at *Christendommen* bliver derved baade langt lettere at forsvare, bedre at forklare sig og mere frugtbar paa Oplysning og Opbyggelse.

Professor *Clausen* mener vel, han kan kyse Alle undtagen mig fra denne Betragtning blot ved at kalde den "*Catholsk*" og sammenblande vor *offentlige* og *almindelige* Troes-Bekiendelse med en *hemmelig* og *privat* Tradition; |A:872men det kan umuelig lykkes; thi Man kan jo ikke engang blive enig med den *Augsburgske Confession,* uden at erklære sig ligesaa *enig* om Troen *med* "den *Catholske* Kirke" som med Skriften, og *det mundtlige* Ord til Troens offentlige Bekiendelse og Sacramenternes Forrettelse efter Christi Indstiftelse, som *Luther* og hans Tilhængere *holdt fast paa,* hører dog vel *ikke* til *den* Tradition, *de forkastede!* Desuden forsvinder jo aabenbar hele det Christne Kirke-Samfund, naar Man borttager *Daaben* og *Nadveren,* forrettede efter Christi Indstiftelse, saa naar vi vil giøre mindste Fordring paa at have Christi Kirke hos os, maae vi nødvendig forudsætte, at Sakramenterne forrettes efter Christi Indstiftelse, hvad vi dog ligesaavel nægtede, naar vi paa egen Haand forandrede den Troes-Bekiendelse, der er os afkrævet ved Daaben, som naar vi forandrede hvad vi kalde Indstiftelsens Ord, og følgelig har jo Sakrament-Ordet en af al Skrift uafhængig, kirkelig Gyldighed, medens Skriftens kirkelige Gyldighed beroer paa dens forudsatte Overeensstemmelse med det i Christi Kirke uforanderlige Troens og Naadens Ord! Eller er det ikke soleklart, at *sin Troes-Bekiendelse* kan man ikke forandre, uden dermed at erklære, man har skiftet Tro, og *sin* hellige Skrift maa man fortolke overeensstemmende med sin Troes-Bekiendelse, eller man giør sig selv til Nar!

Dog, skiøndt saa klare Ting snarere fordunkles end forklares ved Vidtløftighed, maa jeg dog giøre danske Læsere opmærksomme paa det Ord-Spil Man, vitterlig eller uvitterlig, driver med "*Catholsk, Tradition*" o. s. v. da Sagen er altfor vigtig til at spøge med.

Catholsk eller *Almindelig* er et af den Christne Kirkes Tillægs-Ord, der hører til Troes-Bekiendelsen og udtrykker Kirkens Omfang af de Troende allevegne og til alle Tider, saa vi ligesaa lidt som *Luther* kan nægte, at høre til den catholske det er: almindelige Kirke; men nu blev, som man veed, under den følgende Strid med *Papi*|A:873*sterne Catholsk* og *Romersk Catholsk* af Skiødesløshed

tit brugt som eenstydig med "*Papistisk*", og denne Tvetydighed kan man jo nu betjene sig af, naar Man vil have at Folk skal tænke, vi er fortvivlede *Papister,* der selv bekiende, vi er *Catholske.* Naar man imidlertid opdager Spilfægteriet og seer, vi vil kun høre til den catholske Kirke paa *samme* Maade og Vilkaar *som Luther,* og dele ærlig hans *Protest* mod *Pavedommet* og alt *Papisteri,* ja afskiære det netop al Leilighed til nogensinde meer at reise sig blandt Christne, ved at vise, at de tre *Troes-Artikler,* hvorpaa Man døber, udelukke alle Andre, som Nogen vilde tilføie, naar Man seer det, vil Man finde, Ord-Spillet var ikke for ærligt.

Hardtad ligedan er det med Ordet "*Tradition*" eller Overlevering, thi vel har dette Ord ikke nogen kirkelig Gyldighed, som binder os, men vi kan dog ikke nægte, at Alt hvad der gaaer fra Mund til Mund og fra Slægt til Slægt sprogrigtig kan kaldes en *Tradition* eller Overlevering, og da nu *Papisterne* kaldte deres *hemmelige Efterretninger* saaledes, som de satte baade mod Sacrament-Ordet og den hellige Skrift, saa kan Man jo, naar man vil, bilde Børn ind, at det er *Traditionen* i *papistisk* Forstand vi vil sætte *mod det skrevne Ord.* Er Man nu, som Professor *Clausen,* naiv nok til at erklære, det er her slet ikke om *Ægtheden* at giøre, da selv det *sikkreste* Ord af *Jesus* eller Apostlene blev kirkelig ugyldigt, naar det ikke stod i Skriften, men vare *kun mundtlig* forplantet, er Man saa naiv, da bør Man have Frisprog, thi hvem der ved Ordet anseer Livet for en Lyde, overtaler vist ingen levende Folk; men er Man saa snild kun at beraabe sig paa den *mundtlige* Overleverings *Usikkerhed,* da kan Man blænde Mange for et Øieblik. Vil man imidlertid bruge sin Eftertanke, opdager man let, at ei alene er *Bogen,* der gik fra Haand til Haand, en langt *dunklere Tradition* end Ordet, der |A:874gik fra Mund til Mund, men det *mundtlige* Ord ogsaa meget *sikkrere end al Skrift,* naar det kun er ordentlig *vidnesfast,* og at det netop er derfor, man fordrer *et mundtligt Ja* ligesaavel ved *Brude-Vielsen* som ved *Daaben,* og neppe tvivler Nogen om, at en heel Brude-Skares Vidnesbyrd om hvad Spørgsmaal Brude-Parret fik og hvad Svar de gav, var meget *sikkrere* end en Præste-Attest for at de var lovlig ægteviede. Naar man derfor spørger om paa hvad Vilkaar Apostlerne optog Folk i det Christne Samfund og med hvilke Ord de forrettede baade Daaben og Nadveren efter Christi Indstiftelse, da vilde unægtelig hele den Apostoliske Menigheds mundtlige Vidnesbyrd om hvad der mundtlig skedte for deres Øren være meget sikkrere end en enkelt Apostels Haand-Skrift, da ikke blot den kunde være uægte, men een Apostels Vidnesbyrd for Alle var haltende og ethvert Menneskes Vidnesbyrd om sig selv var skrøbeligt.

Vidnesbyrdet bliver altsaa paa ingen Maade mindre sikkert ved at være *mundtligt,* og Man dømme nu, som Man har Forstand til, hvad der er det *sikkerste* Vidnesbyrd, vi har om den *Tro* og *Daab,* Apostlerne *mundtlig* indførde i Kirken efter Christi Indstiftelse: enten den *mundtlige Daabs-Pagt* selv, som baade før og efter

Luther har *hele Menighedens Vidnesbyrd* om sin Ægthed, beseiglet med alle Daabens Virkninger fra Slægt til Slægt, eller de Skrift-Kloges *deelte* og derved aldeles *ubrugbare* Vidnesbyrd om hvad den Apostoliske Skrift lærer om Troen og Daaben efter Christi Indstiftelse.

Snart er nu hele *ti Aar* forløbne, siden jeg først stræbde at giøre mine Landsmænd opmærksomme paa en Sag, der i vore Dage, da Man ivrig tænker paa at *forandre Daabs-Pagten,* er anderledes en Sag paa Liv og Død i Aanden, end før, da Man kun var uenig om, paa *hvad Grund* Daabs-Pagten var uforanderlig, men vilde i alt Fald beholde den. Lige fra Begyndelsen har jeg aabent og ærlig bekiendt, at jeg der|A:875ved traadte i Modsætning til *vor* Theologiske *Skole,* men ogsaa viist, at jeg derved ei paa mindste Maade nærmede mig den *Papistiske,* der jo under Navn af Tradition sammenjasker *Menighedens offentlige,* alle vitterligt mageløs gyldige *Vidnesbyrd* om sin *Tro* og *Daab,* med allehaande baade mundtlig og skriftlig Overlevering af Kirke-Fædre, Paver og Munke om hvad der skal have været i den apostoliske Kirke. At Man nu strængt prøvede Grundene for min Paastand om *Troes-Bekiendelsen* og *Sakrament-Ordet,* og prøvede paa at vise, de ei holdt Stik for Skriftens klare Udtryk og sund Fornuft, det vilde være i sin Orden, og jeg skulde altid være rede til, baade mundtlig og skriftlig, med al Billighed at oplyse og forsvare, og, om jeg gjendreves, frafalde mine Paastande; men at Man først endeel Aar overseer det *vigtigste Skole-Spørgsmaal,* der kan opkastes blandt de Christne, som om det var ingen Ting, og nu vil forkiættre mig, uden at kunne sige, jeg viger et Haars-Bred fra den *Tro* som skal *bekiendes,* den *Lærdom, der* skal *føres,* og de *Løfter* Man giør i *vor Kirke,* det er dog, mildest talt, barnagtigt, og kunde fortiene at beskrives med en ganske anden Pen, end den jeg her har brugt, fordi Sagen er mig vigtig og Personerne ligegyldige.

Vil man igien beskylde mig for *kirkeligt Frafald,* da haaber jeg, Man enten viser, hvor det staaer i *vore* Symboliske Bøger, at *Skriften* er den *eneste Troes-Regel,* eller viser hvilke Ord der *findes* i den *Apostoliske* Skrift, som bestride eller udelukke min Lærdom: at *vor Tro* og *Daab* er *uforanderlige.*

N. F. S. Grundtvig.